

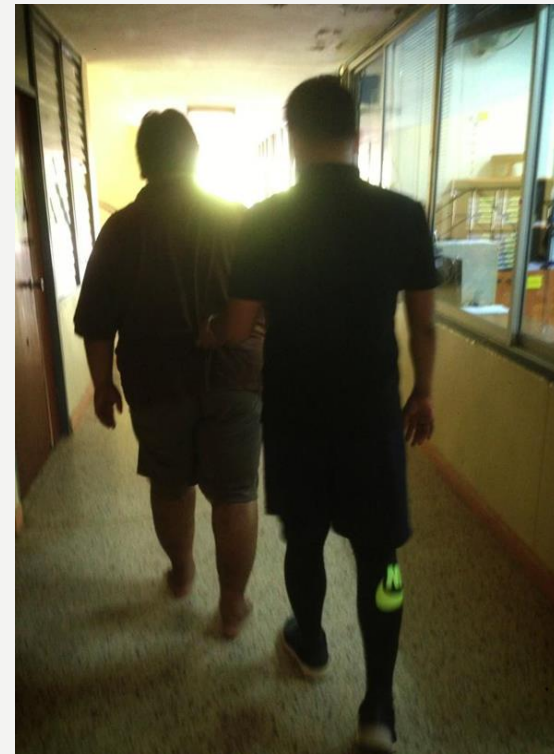
ข้อห้ามข้อควรระวังตามแนวทาง  
การฟื้นฟูทางกายภาพบำบัด  
ในการฟื้นฟูผู้ป่วยระยะกลาง  
(Intermediate Care : IMC)

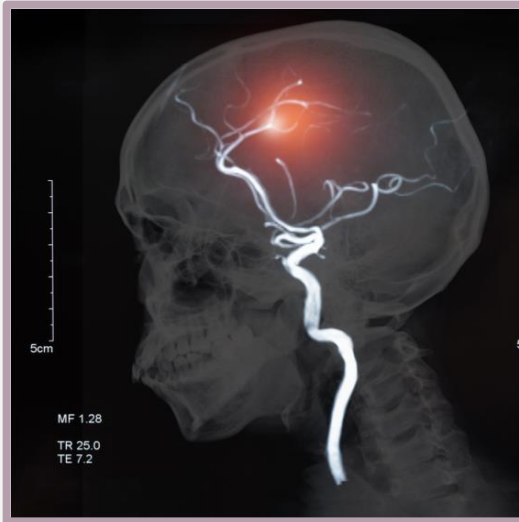
กภ.ชนวัฒน์ น้อยถนอม  
นักกายภาพบำบัดปฏิบัติการ  
โรงพยาบาลวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว

## • การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยอัมพาตครึ่งซีก

- เวชศาสตร์ฟื้นฟู เป็นกระบวนการเรียนรู้ ที่จะช่วยเร่งให้ผู้ป่วยฟื้นตัวให้กลับมา มีสมรรถภาพทางการเคลื่อนไหวได้มาก หลังจากเกิดความพิการ โดยมุ่งหวังให้ผู้ป่วยสามารถช่วยเหลือตนเองได้ เคลื่อนไหวได้ด้วยตนเอง หรืออาจกลับมามี การเคลื่อนไหวปกติหรือใกล้เคียงปกติมากที่สุด และอยู่ในสังคมได้ตามศักยภาพ ของผู้ป่วยที่หลงเหลืออยู่

- แพทย์เวชกรรมฟื้นฟู
- กายภาพบำบัด
- กิจกรรมบำบัด
- อรรถบำบัด
- กายอุปกรณ์

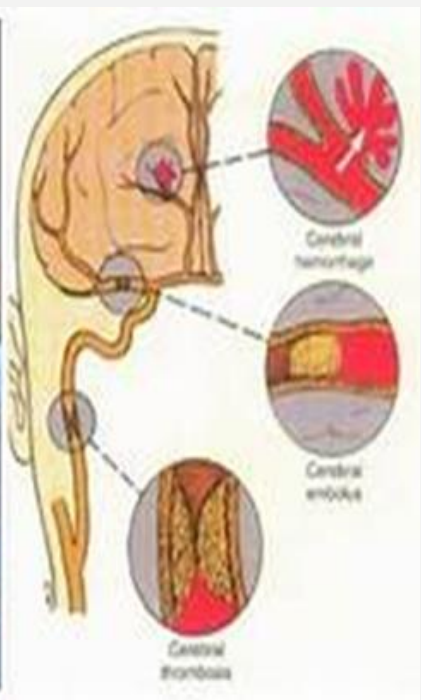
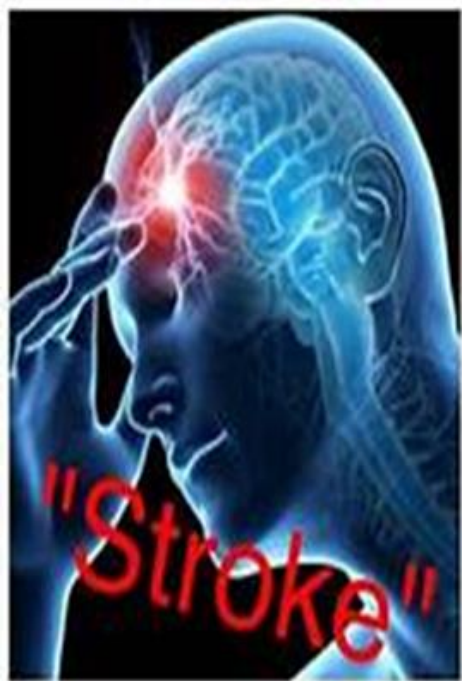




# ผู้ป่วยระยะกลาง 4 กลุ่มโรค

- Stroke
- Trauma brain injury
- Spinal cord injury
- Hip Fracture  $\geq 50$  ปี

# อัมพาตครึ่งซีกสาเหตุ?



- สรุป แบ่ง Stroke ออกเป็น 2 กลุ่มคือ

1. โรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน  
(Ischemic stroke)
2. โรคหลอดเลือดสมองแตก  
(Hemorrhagic stroke)

- อุบัติเหตุที่ได้รับการกระทบกระเทือนที่กะโหลกศีรษะสมอง



**Stroke / Trauma brain injury**



**อัมพาตครึ่งซีก**

# การรักษา



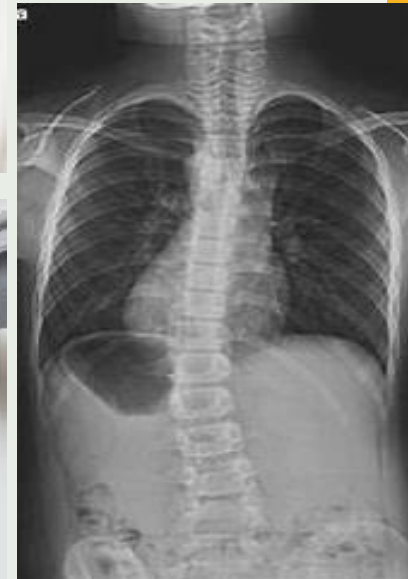
ต่อ



# การตรวจประเมินผู้ป่วยอัมพาตครึ่งซีกก่อนการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการเคลื่อนไหว

## ก่อนการฝึกคนไข้จะต้องมีการตรวจประเมินร่างกายคนไข้ทุกครั้ง ได้แก่

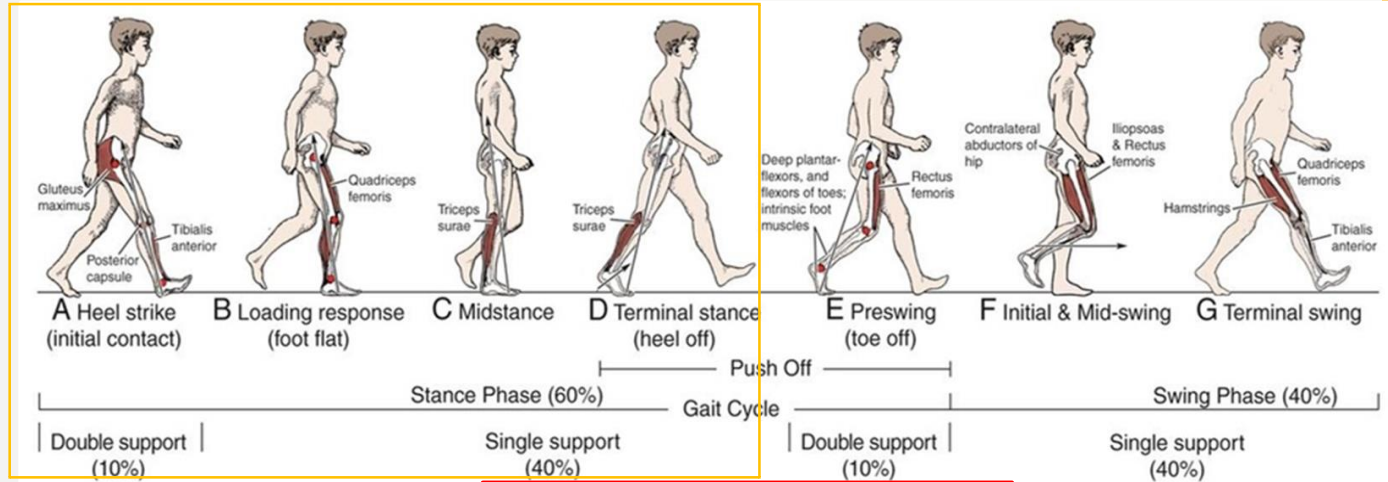
- 1. Vital Sign
- 2. Objective examination:
  - General observation
  - Functional mobility test. (Gait analysis), Quality of movement
- 3. Motor system
  - Muscle tone       ROM (Joint/direction) Active /Passive
  - Muscle length       Muscles power
  - Balance training
- 4. Sensory system (Light touch and proprioception)



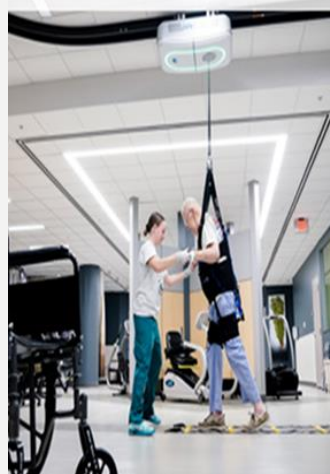
# Posture/Position analysis : Lying, Sitting, Standing, Gait



รูปภาพ ตัวอย่างการฝึกยืนและฝึกเดินโดยผู้ฝึกออกแรงเพียงเอง



**NORMAL GAIT PATTERN**

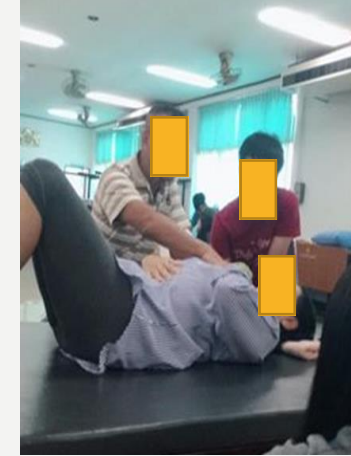


รูปภาพ ตัวอย่างการฝึกยืนและฝึกเดินโดยใช้เครื่องพยุง



# กายภาพบำบัดทำอะไรบ้าง?

- Tilt table.
- Functional mobility
- Biofeedback therapy
- Chest therapy
- Therapeutic exercise.
  - balance
  - strengthening
  - stretching
  - endurance
- เครื่องมือไฟฟ้า
- Hydro therapy
- Suspension set
- NDT
- ฯลฯ



ภาพ แสดงตัวอย่าง  
การฟื้นฟูทางกายภาพบำบัด  
ในผู้ป่วยอัมพาตครึ่งซีก  
ในเทคนิคต่างๆ

# ขั้นตอนการเปลี่ยนแปลง และการฟื้นตัวของระบบประสาท

- แบ่งเป็น 4 ระยะ
  - ระยะอ่อนปวกเปียก (flaccid หรือ hypotonia)
  - ระยะแข็งเกร็ง (spastichypertonia)
  - ระยะฟื้นตัว (recovery)
  - ระยะอัตโนมัติ (autonomic phases)

- **ระยะอ่อนปวกเปียก (flaccid หรือ hypotonia)**

- แขน-ขา ข้างที่เป็นอัมพาต จะไม่สามารถขยับเขยื้อนเคลื่อนไหวได้
- โดยทั่วไปจะเกิดอยู่ประมาณ 48 ชั่วโมง

# ปัญหาระยะอ่อนปวกเปียก

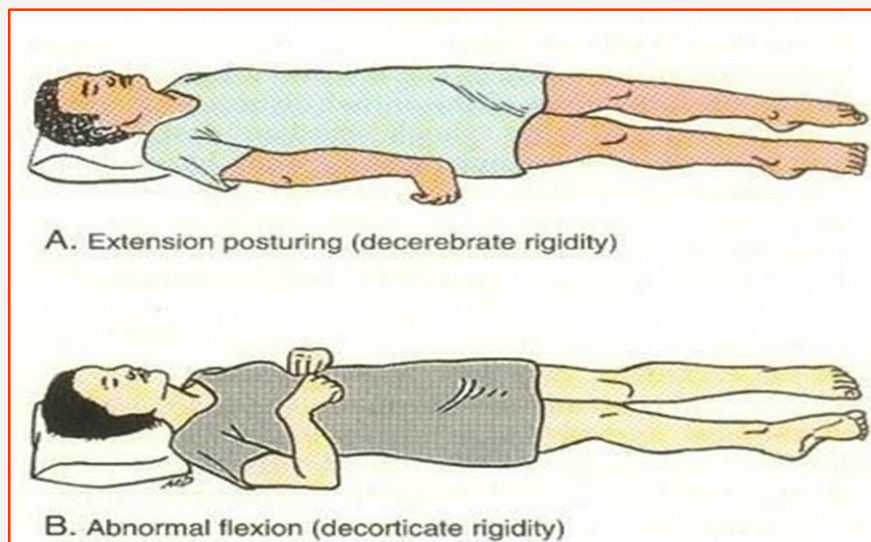
- **Muscle hypotonia** ส่งผลต่อความมั่นคงรอบข้อต่อหลวม/ข้อต่อหลุด มักเกิดจาก
  - ความอ่อนแรงรอบข้อต่อที่มีระยะเวลายาวนาน
  - แรงดึง/Traction force แรงกด/Compression force
  - ท่าทางที่ไม่เหมาะสม (poor position)
- ปวดตามข้อต่อ
- ข้อต่อผิดรูป
- ส่งผลต่อการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน/กิจวัตรประจำวัน
- ส่งผลให้การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการเคลื่อนไหวเป็นไปได้ยาก นักกายภาพบำบัดมักใช้
  - ➔ Neurodevelopmental treatment technique. : NDT
- ผู้ป่วย/ผู้ดูแล เกลียด

# ปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะกล้ามเนื้ออ่อนแรงเป็นเวลานาน

- ความรุนแรงของโรค/พยาธิสภาพ (ตำแหน่งที่ได้รับ ความเสียหาย)
- ภาวะขาดน้ำ
- นอนรักษาตัวเป็นเวลานานทำให้ได้รับการกระตุ้น ฟันฟูสมรรถภาพทางการเคลื่อนไหวช้า
- การให้ความสำคัญกับผู้ป่วยของผู้ดูแล
- สภาวะแวดล้อม (สภาพอากาศ/แสง ที่มีผลต่อการนอน)
- ความชำนาญของผู้ฝึก/รูปแบบการฝึก/ความต่อเนื่องในการกระตุ้นในเกิดการเคลื่อนไหว

- **ระยะแข็งเกร็ง (spastichypertonia)**

- การเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อจะเริ่มเกิดขึ้น
- กลุ่มกล้ามเนื้อที่อยู่ส่วนต้น จะเกิดการเคลื่อนไหวกลับคืนมาก่อนกลุ่มของกล้ามเนื้อส่วนปลาย
- ลักษณะการเกร็งค่อนข้างจะมีรูปแบบที่เฉพาะ
  - แขนจะเกร็งในท่างอเด่นกว่า (flexor synergy)
  - ขาจะเกร็งในท่าเหยียดเด่นกว่า (extensor synergy)



# ปัจจัยเสริมหรือกระตุ้นให้เกิดภาวะกล้ามเนื้อเกร็ง

- แผลกดทับ เล็บขบ การติดเชื้ทางเดินปัสสาวะ
- ท้องผูก อ่อนเพลีย
- ภาวะหลอดเลือดดำอุดตัน (Deep vein thrombosis)
- กลัว กังวลหรือเครียด
- อากาศเย็น/ร้อนเกินไป
- มีการกระตุ้นประสาทรับรู้ เช่น เสื้อผ้าคับหรือกายอุปกรณ์เสริมคับ
- กระดูกหักที่อาจมีอาการแสดงที่ไม่ชัดเจน (Unfound fracture)

- **ระยะฟื้นตัว (RECOVERY) → ระยะอัตโนมัติ (AUTONOMIC PHASES)**

- ราคานี้กล้ามเนื้อเกิดการเคลื่อนไหว
- ถ้าการเคลื่อนไหวไม่เกิดขึ้น แสดงถึงการพยากรณ์โรคที่ไม่ดี การฟื้นตัวจะเกิดขึ้นเป็นส่วนใหญ่ภายในระยะเวลา 1-3 เดือนแรก





# ปัญหาอื่นๆในผู้ป่วยอัมพาตครึ่งซีก (STROKE / TRAUMA BRAIN INJURY)

- ปัญหาจากตัวโรค/พยาธิสภาพ

- Functional mobility
- Sensory (Dermatome/Myo tome/Proprioception)
- Joint (Hypermobility, Subluxation, Dislocation / Hypo mobility, Joint stiffness)
- Muscle tone : Muscle Tightness/ Muscle Contracture/ Muscle Shortening/ Muscle Spasticity
- Muscle Weakness, Atrophy

# ปัญหาจากตัวโรค/พยาธิสภาพ/การดูแล

- ระบบขับถ่าย
- การพูดและการสื่อความหมาย
- สุขภาพช่องปาก
- การกลืน/สำลัก
- ภาวะสับสน คิดซ้ำ ปัญญาอ่อน
- การมอง/มองเห็นภาพซ้อน/ตาบอด
- ความผิดปกติของโครงสร้างทางด้านร่างกาย เช่น  
ข้อต่อผิดปกติ, กระดูกสันหลังคด เป็นต้น



# ตัวอย่างปัญหาภาวะแทรกซ้อนอื่นๆ และวิธีการรักษา

กลุ่มอาการที่พบได้บ่อย ๆ คือ

**ข้อไหล่หลวม เลื่อนหลุด (Shoulder subluxation)**

สาเหตุ

อาการอัมพาตของกล้ามเนื้อหัวไหล่ ในระยะ flaccid

การหย่อนคลายตัว สูญเสียความตึงตัวของเอ็นและเยื่อหุ้มข้อ

การรักษา

การใช้การพยุงไหล่

การใช้เครื่องช่วยกระตุ้นกล้ามเนื้อด้วยไฟฟ้า

การออกกำลังกายเพื่อการรักษา



- **Shoulder hand syndrome**

- สาเหตุ

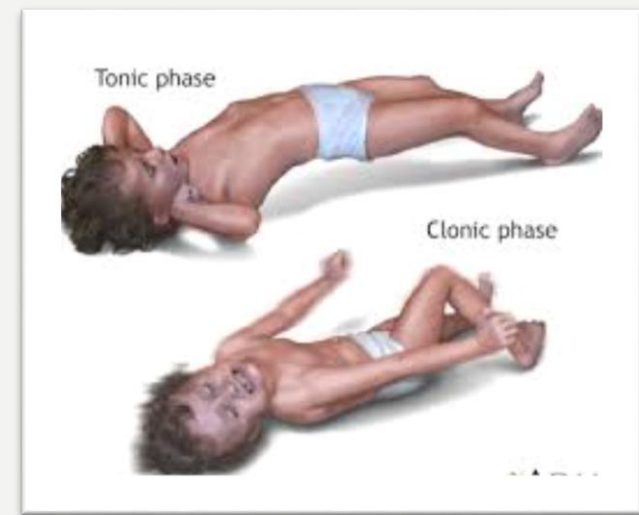
- พยาธิสภาพที่เกิดขึ้นในสมองทำให้มีการสูญเสีย การควบคุมระบบการทำงานประสาทอัตโนมัติ

- การรักษา

- ออกกำลังกายเพิ่มพิสัยข้อ
    - Sling หรือ Splint ช่วยประคองแขนและมือ
    - ระวังปวดโดยให้ TENS , ยา
    - จัดท่าลดบวม



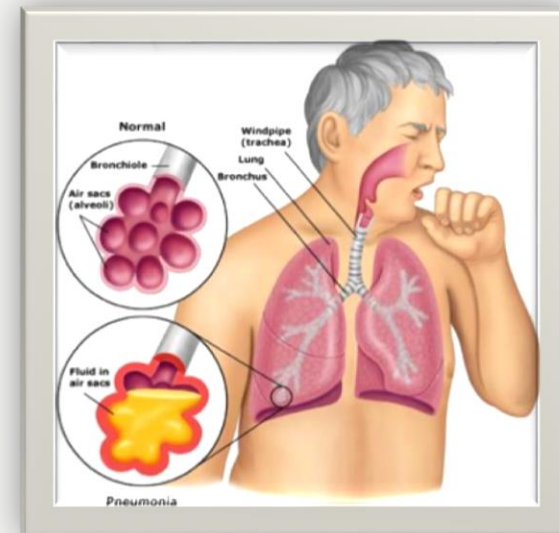
# อาการชัก (SEIZURE)



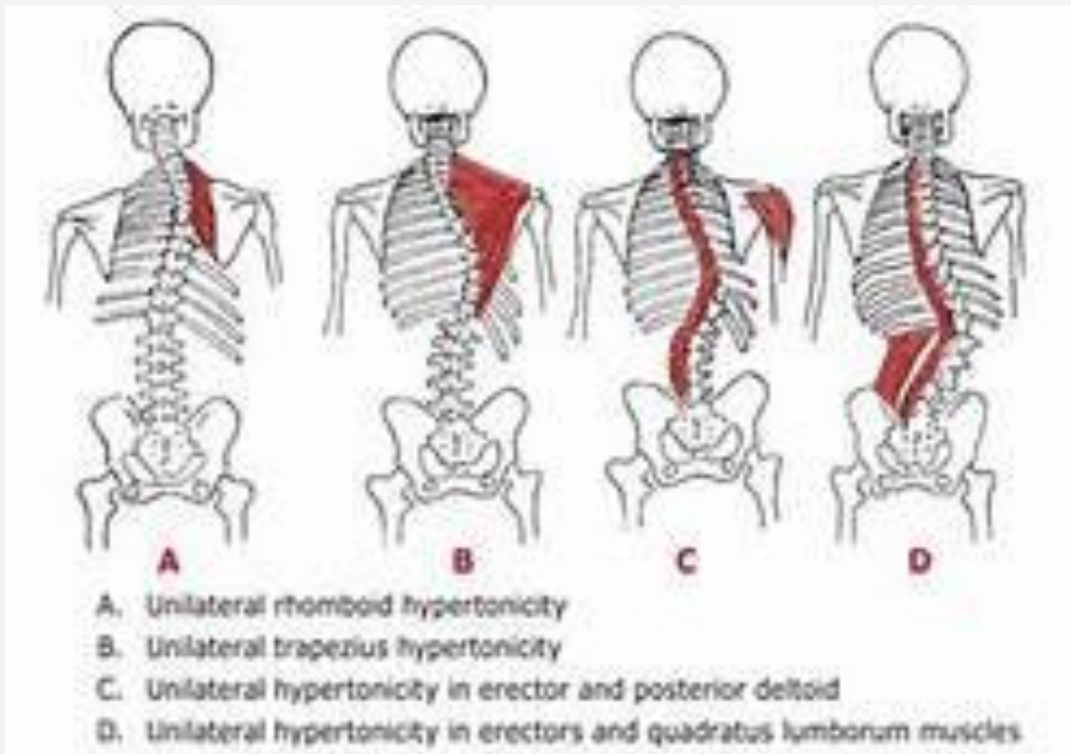
- อาการชัก พบได้ 2 ระยะคือ
- ระยะแรก ประมาณ 2 อาทิตย์ หลังจากการเกิด โรคหลอดเลือดสมอง
- ระยะหลัง เกิดขึ้นในระยะ 6 เดือน จนถึง 1 – 2 ปี หลังการเกิดโรค
- การรักษา
- ใช้ยาควบคุม

# สำลัก (ASPIRATION)

- สาเหตุ
- เกิดจากความผิดปกติในการกลืน
- เกิดจากขั้นตอนของการเคี้ยวการกลืนสะดุดไป
- การรักษา
- ดูแลสุขภาพของปาก ฟัน ให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อย
- เมื่อจะเริ่มรับประทานอาหารจัดทำผู้ป่วยให้เหมาะสม
- เลือกอาหารที่มีลักษณะที่เหมาะสม
- ฝึกหัดการกลืน



# SPINES SCOLIOSIS.







องค์การอัมพาตโลก (World Stroke Organization: WSO)

ได้กำหนดให้วันที่ 29 ตุลาคม ของทุกปี

เป็นวันอัมพาตโลก (World Stroke Day)

และกำหนดประเด็น (Theme) การรณรงค์วันอัมพาตโลกในปี 2561 คือ

“My stroke zapped my energy. But not my passion.”

กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดคำขวัญ

ในการรณรงค์วันอัมพาตโลกปี 2561 คือ

“อัมพฤกษ์ อัมพาต...บั่นทอนร่างกาย แต่อย่าบั่นทอนความหวัง”

อ้างอิง : ประเด็นสารรณรงค์วันอัมพาตโลก ปี 2561 สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค



**Physical Therapy**

**ขอขอบคุณครับ**